

DANSK KRONIK

AF STIPENDIAT, PH.D. THOMAS ELHOLM

1. Nye love

Terrorlovgivning

Foråret 2002 stod i terrorlovgivningens tegn, efter at regeringen den 13. december 2001 havde fremsat lovforslag nr. 35 ("Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovoertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (Gennemførelse af FN-konventionen til bekæmpelse af finansiering af terrorisme, gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1373 (2001) samt øvrige initiativer til bekæmpelse af terrorisme m.v.)."¹)

Forslaget blev heftigt debatteret i Danmark i foråret 2002, inden det – med visse ændringer – blev vedtaget af Folketinget den 31. maj 2002, som lov nr. 378 af 6. juni 2002. Med vedtagelsen af L 378 fik straffeloven en række nye paragraffer specifikt møntet på terrorisme og medvirken hertil (§§ 114-114 e). Anledningen var, at den oprindelige bestemmelse i straffelovens § 114 ikke blev fundet tilstrækkelig til at opfylde de tre internationale retsakter: FN's konvention til bekæmpelse af finansiering af terrorisme, FN's Sikkerhedsråds Resolution nr. 1373(2001) og EUs rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme.

Straffelovens § 114 er hovedbestemmelsen, hvoraf fremgår, at en række forskellige forbrydelser i straffeloven straffes som terrorisme. Der er *ikke* tale om en nykriminalisering – de pågældende handlinger var alle strafbare i forvejen, blot ikke benævnt terrorisme – men om en strafs-kærpelsesregel.

Bemærkelsesværdigt ved paragraffen er bl.a., *at* "definitionen" på terrorisme er relativt upræcis, *at* den omfatter ganske forskelligartede forbrydelser (f.eks. både drab og groft hærværk), *at* strafferammen er udifferentieret for hele dette spektrum af forbrydelser (livstid), og *at* anvendelse af bestemmelsen kræver en samlet vurdering i lyset af flere internationale retsakter. Sidstnævnte fremgår af forarbejderne, hvori det hedder, at § 114 skal fortolkes indskrænkende i lyset af præambelen til EU's rammeafgørelse og en erklæring udstedt af Rådet i tilknytning til rammeafgørelsen. I denne erklæring lægger Rådet vægt på, at nye strafferegler om terrorisme fortolkes og anvendes med respekt af grundlæggende menneskerettigheder og friheder.

Lovforslaget blev fra flere sider kritiseret, bl.a. af universitetsjurister og repræsentanter fra advokatbranchen ved en stor høring i Landstingssalen i februar måned. Kritikken afstedkom visse ændringer/præciseringer i § 114.

Kritiseret blev til en vis grad også de følgende paragraffer (§§ 114 a - 114 e), der navnlig vedrører forskellige former for *medvirken* til terrorisme. § 114 a er en ny bestemmelse med det formål at modvirke finansiering af terrorvirksomhed. Den gør det strafbart at yde økonomisk støtte (af enhver art) og

formidle penge mm. til en terrorgruppe. Det er efter bestemmelsen ikke fuldstændigt klart, hvilke grupper der ikke må ydes støtte til, men "terrorgruppe" skal i hvert fald forstås både som en gruppe der begår og som har til hensigt at begå terror. Det er strafbart at yde støtte også til denne gruppes evt. *lovlige* aktiviteter.

§ 114 b er ny og kriminaliserer den "som i øvrigt ved tilskyndelse, råd eller dåd medvirker til at fremme" terrorisme. Det kan f.eks. være ved rådgivning af terrorgrupper. I forarbejder blev der lagt vægt på, at bestemmelse ikke indskrænkede ytringsfriheden, og rene sympatitilkendegivelser skal således ikke forstås som "tilskyndelse" til terror.

Ved lov nr. 378 blev desuden indsat en ny bestemmelse i straffeloven (§ 114 e) om ikkespredning af masseødelæggelsesvåben. Den udvider ikke det strafbare område, men har alene karakter af en overbygningsbestemmelse til særlovgivningen.

Endvidere omfattede lov nr. 378 nogle ændringer af straffelovens § 183 a om kapring af fly og skib, så kapring nu omfatter "andet kollektivt transportmiddel eller godstransportmiddel" (– i lighed med EUs rammeafgørelse om terrorisme). Lov nr. 378 indeholdt også en ændring af straffelovens § 192 a om handlinger i strid med lovgivningen om våben. Bestemmelsen omfatter nu tillige den, der forsker i og udvikler biologiske og kemiske våben (jf. EUs rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme), og strafferammen blev forhøjet fra 4 til 6 års fængsel.

Lov nr. 378 indebar ændringer af reglerne om konfiskation, nærmere bestemt straffelovens § 77 a. Ændringerne blev foretaget med henblik på at opfylde FNs resolution nr. 1373 og FNs konvention om terrorfinansiering (1999). Ændringerne skal bl.a. muliggøre konfiskation af midler, som man må frygte vil blive brugt ved en strafbar handling. Mens FN-retsakterne var begrænset til *terrorvirksomhed*, betyder ændringen af § 77 a en *generel* udvidelse af konfiskationsadgangen, så der nu gælder en bred og meget vidtgående adgang til konfiskation, f.eks. konfiskation af penge (også legalt tjente) som må frygtes at blive brugt ved en strafbar handling.

Lov nr. 378 indebar også ændringer af retsplejeloven, hvoraf de væsentligste var: 1) teleudbyderes pligt til at registrere og opbevare en række oplysninger om brugerne og brugen af det udbudte, jf. retsplejelovens § 786, 2) politiets adgang til at foretage såkaldt "dataaflysning" af edb-systemer, som ikke er offentligt tilgængelige (det giver f.eks. politiet mulighed for at installere såkaldte "snifferprogrammer", der løbende kan videresende e-post mm.), hvis det er nødvendigt for efterforskning af visse grovere typer af kriminalitet, jf. retsplejelovens § 791 b, 3) udvidelse af politiets adgang til at foretage hemmelig ransagning, jf. retsplejelovens § 799, og 4) adgang for politiet til at træffe afgørelse om pålæg af edition, jf. retsplejelovens § 806, stk. 3, 1. pkt.).

Endelig indebar lov nr. 378 visse ændringer i reglerne om udlevering af danske statsborgere til strafforfølgning (men ikke straffuldbyrdelse) i udlandet. Allerede på tidspunktet på lovens vedtagelse forventede Justitsministeriet dog,

at reglerne atter ville blive ændret snarligt, fordi Danmark undertegnede EUs rammeafgørelse om den europæiske arrestordre.

Juridiske personers bødeansvar

Den største opmærksomhed ved lov nr. 378 påkaldte bestemmelserne om terrorbekæmpelse sig. Loven indebar imidlertid en ændring af dansk strafferet, som er værd at bemærke, men som ikke fik megen opmærksomhed. Det drejer sig om indførelse af bødeansvar for juridiske personer ved overtrædelser af straffeloven. Ændringen skal ses i lyset af de seneste års ændringer af ansvaret for juridiske personer. På mange særlovsområder har der igennem adskillige år været mulighed for at idømme juridiske personer bødestraf. I 1996 blev straffeloven ændret, så den i §§ 25-27 rummede de nærmere betingelser for dette ansvar. I overensstemmelse med Straffelovrådets anbefaling i en betænkning om juridiske personers ansvar, blev der i 1996 ikke fastsat et generelt ansvar for juridiske personer. Behovet for et sådant ansvar skulle i stedet vurderes fra delikt til delikt. I løbet af de følgende år blev det imidlertid flere gange nødvendigt, navnlig på grund af krav fra EU, at fastsætte strafansvar for juridiske personer for overtrædelse af forskellige delikter i straffeloven. I straffelovens § 306 blev disse delikter opregnet. Efterhånden som det viste sig nødvendigt ofte at ændre denne bestemmelse (dvs. indsætte nye delikter), anbefalede Justitsministeriet en mere "fremtidssikret" løsning. Det resulterede i, at § 306 i 2002 blev ændret, så juridiske personer kunne straffes for overtrædelser af straffeloven, der var begået for at skaffe den juridiske person vinding. Allerede i 2002 viste det sig imidlertid nødvendigt atter at ændre den "fremtidssikrede" bestemmelse, og med lov nr. 378 blev betingelsen om "vinding" fjernet. Dermed gælder nu generelt, at juridiske personer kan straffes med bødestraf for overtrædelser af straffeloven, jf. § 306. De nærmere betingelser for ansvaret fremgår, som hidtil, af straffelovens §§ 25-27.

Fangers forhold

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 er det med en ny bestemmelse i straffeloven (§ 124, stk. 1) blevet gjort strafbart for fængslede og anholdte at flygte. Strafferammen går op til 2 års fængsel. Inden lovændringen var det strafbart at hjælpe indsatte med at flygte, mens flygtende fanger "alene" kunne idømmes disciplinærstraffe (i praksis typisk strafcelle).

De nye regler omfatter bl.a. varetægtsfængslede, indsatte i åbne og lukkede fængsler og anholdte, herunder dem, der er anholdt af private. Ifølge bemærkningerne² var lovforslaget motiveret af ønsket om at styrke orden og sikkerhed i forbindelse med strafafsoning mv., og det var ifølge bemærkningerne Justitsministeriets opfattelse, at hensynet til at begrænse antallet af flugter og flugtforsøg burde føre til en sådan kriminalisering. Det er forudsat, at en overtrædelse af bestemmelsen i førstegangstilfælde straffes med ubetinget fængsel i 30 dage.

Lovændringen indebar endvidere, at retten til partsaktindsigt efter forvaltningsloven i visse sagstyper i forbindelse med straffuldbyrdelse, varetægtsfængsling mv. blev afskåret. Det drejer sig bl.a. om sager om valg af afsoningsinstitution, overførsel til anden afsoningsinstitution eller afdeling i en afsoningsinstitution samt om udelukkelse fra fællesskab. Hensigten var ifølge forarbejderne at modvirke, at medindsatte og fængselspersonale skulle blive udsat for vold, trusler mv., når/hvis de afgiver belastende oplysninger til kriminalforsorgen, f.eks. til brug for sager om overførsel af stærke indsatte til en anden afdeling i fængslet.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår i øvrigt, at Justitsministeriet overvejer en skærpelse af de administrative regler for udgang under afsoning og endvidere tiltag med henblik på at forstærke indsatsen mod narkotika i fængslerne. På udgangsområdet vil der formentlig ske en begrænsning af muligheden for *weekendudgang*, så der som altovervejende hovedregel ikke kan gives udgang med henblik på besøg hos venner og bekendte, men alene med henblik på besøg hos personer, som den indsatte har en relativt nær familiemæssig tilknytning til. Endvidere vil der formentlig blive indført regler, som indebærer, at indsatte i lukkede fængsler, der afsoner en længerevarende straf, først kan få uledsaget udgang på et noget senere tidspunkt, end tilfældet er i dag. For at begrænse risikoen for at ofre for forbrydelser møder gerningsmanden, vil der desuden i videre omfang blive fastsat vilkår om, at den indsatte under udgang ikke opsøger gerningsstedet eller ferietur for forbrydelsen.

Med hensyn til bekæmpelse af narkotika overvejes at iværksætte yderligere behandlingstiltag over for stofmisbrugere, så efterspørgslen efter narkotika mindskes. Samtidig overvejes en række tiltag, der yderligere skal modvirke, at narkotika kommer ind i kriminalforsorgens institutioner, herunder bl.a. udvidede og hurtigere metoder til analyse af urinprøver, anvendelse af scannere mv. Endelig overvejes indførelsen af visse begrænsninger i de indsattes adgang til at have egne genstande i cellen, som er særligt vanskelige at undersøge for narkotika, udvidet brug af narkotikahunde og etablering af forsøg med øget ydre sikring af nogle åbne fængsler, så adgangen til fængslet og dermed indsmugling af narkotika besværliggøres.

Personfarlig kriminalitet mm.

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 blev strafferammerne for en række forbrydelser udvidet, og i bemærkningerne til lovforslaget blev det præciseret, at lovgiver derved generelt ønsker straffene for disse forbrydelser skærpet. I bemærkningerne er nærmere præciseret, i hvilke tilfælde straffen ønskes skærpet og hvor meget.³

Der skete med denne lov bl.a. følgende forhøjelser af strafferammerne i straffeloven:

- 1) § 216, stk. 1, voldtægt, ændret fra 6 til 8 års fængsel, og i stk. 2, voldtægt af særlig farlig karakter, fra 10 til 12 år,

- 2) § 222, stk. 1, samleje med barn under 15 år, fra 6 til 8 års fængsel og § 222, stk. 2, barn under 12 år eller samleje ved tvang mm., fra 10 til 12 års fængsel,
- 3) § 241, uagtsomt drab, ændret fra 4 til 8 års fængsel,
- 4) § 244, simpel vold, ændret fra 1½ til 3 års fængsel,
- 5) § 245, kvalificeret vold, ændret fra 4 til 6 års fængsel,
- 6) § 246, bl.a. vold med døden til følge, ændret fra 8 til 10 års fængsel,
- 7) § 249, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, ændret fra 4 til 8 års fængsel,
- 8) § 252, stk. 1, forsætlig fareforvoldelse, ændret fra 4 til 8 års fængsel.

Det fremgår af bemærkninger til lovforslaget, at forbrydelser mod personer må anses for langt alvorligere end forbrydelser mod penge, og at "overgreb mod et andet menneske er en forbrydelse mod det helt fundamentale i det danske samfund: Respekten for det enkelte menneske. Enhver form for personfarlig kriminalitet er derfor helt uacceptabel". Det fremgår endvidere, at "det nuværende strafniveau i sager om personfarlig kriminalitet efter regeringens opfattelse ikke i tilstrækkelig grad afspejler den krænkelse af ofret, som finder sted", og at det "er vigtigt, at straffeloven angiver, hvordan samfundet ser på sådanne krænkelse, og samfundets klare afstandtagen fra disse handlinger skal afspejles i straffelovens strafferammer".

Lovforslaget udmærker sig bl.a. ved, at skærperne stort set alene er motiveret af de oven for nævnte hensyn til krænkelsen af offeret og samfundets syn på forbrydelserne, mens andre hensyn, f.eks. til individual- og almenprævention, ikke indgår i overvejelserne.

I et bilag til lovforslaget var medtaget Rigsadvokatens redegørelse for strafniveauet i voldtægtssager. I denne var det angivet: 1) at overfaldsvoldtægter, dvs. tilfælde, hvor gerningsperson og offer ikke kender hinanden eller kun kender hinanden perifert, som udgangspunkt medfører 1½ års fængsel, ved forsøg 6-9 måneders fængsel, 2) at kontaktvoldtægt, dvs. tilfælde, hvor parterne umiddelbart forinden voldtægten har været sammen på en måde, som kunne være optakten til seksuel kontakt, typisk medfører mellem ½ og 1 års fængsel, og 3) at normalstraffeniveauet for parvoldtægter er 6 til 8 måneders fængsel. Lovforslaget havde til formål som hovedregel at forhøje strafniveauerne i disse tilfælde med 1 års fængsel.

For voldsforbrydelserne (§§ 244-246) tilsigtes med loven som udgangspunkt en skærpelse af straffen med ca. 1/3. Det gælder f.eks. i sager om gadevold, hvor gerningspersonen ikke i forvejen kender offeret, og offeret ikke kan siges at have foranlediget volden. Det gælder som udgangspunkt også i sager om familievold, mens det generelt ikke er hensigten med en sådan forhøjelse i sager vedrørende restaurationsvold.

Hensigten med ændringen af strafferammerne for §§ 249 og 252 var at skærpe straffene for henholdsvis legembeskadigelse og fareforevoldelse i forbindelse med "spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel". Uagtsomt manddrab ved spirituskørsel forudsættes i normaltildfældene forhøjet fra fængsel i 6-8 måneder til fængsel i 10-12 måneder.

Biltyveri

Lov nr. 380 af 6. juni 2002 tilstræber også at skærpe straffen for biltyveri for – som det hedder i lovforslaget – at markere den alvor, hvormed samfundet ser på denne form for kriminalitet. Med loven blev der i straffeloven indsat en ny, særlig bestemmelse om brugstyveri af motorkøretøjer, § 293 a. Det blev i bemærkninger til lovforslaget forudsat, at der dermed i praksis sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet, så der i normale førstegangstilfælde, hvor der efter hidtidig praksis typisk er blevet idømt en bøde på 3.000 kr., i stedet for som udgangspunkt fastsættes en ubetinget fængselsstraf på 14 dage. Navnlig for personer under 18 år kan dommen gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste. Ved brugstyveri af adskillige biler forventes normalt en ubetinget fængselsstraf på ikke under 20 dage.

Slagsmål og forstyrrelse af offentlig orden mm.

Lov nr. 380 betød endvidere skærpelse af strafferammen fra 1/2 til 1 1/2 års fængsel i straffelovens § 134 a om deltagelse i slagsmål eller i anden grov forstyrrelse af den offentlige ro og orden. I lovforslaget (nr. 118^a) motiveres skærpelsen af urolighederne under EU-topmødet i Göteborg og G8-topmødet i Genova i 2001 samt det på daværende tidspunkt forestående danske EU-formandskab, og forhøjelse af strafferammen indebar bl.a. udvidet adgang til varetægtsfængsling. Der er nu mulighed for at varetægtsfængsle, hvis der er begrundet mistanke om, at vedkommende har deltaget i grov forstyrrelse af ro og orden og grund til at antage, at vedkommende på fri fod igen vil begå tilsvarende kriminalitet. Også en ændring af retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, indebar udvidet adgang til varetægtsfængsling (i retshåndhævelsesøjemed).

Menneskesmugling og -handel

Udover de ovenfor nævnte stramminger af straffen for personfarlig kriminalitet, indeholdt lov nr. 380 af 6. juni 2002 også bestemmelser om menneskesmugling og menneskehandel. I straffelovens § 125 a om menneskesmugling blev strafferammen fordoblet fra 4 til 8 års fængsel, hvis smuglingen er begået for vindings skyld eller i øvrigt under skærpende omstændigheder. Denne ændring skulle opfylde kravene i EUs rammeafgørelse om menneskesmugling ("Rådets rammeafgørelse med henblik på bekæmpelse af hjælp til ulovlig indrejse og transit samt ulovligt ophold").

Med loven blev endvidere indsat en ny bestemmelse i straffeloven, § 262 a, der

vedrører menneskehandel. Ifølge forarbejderne var de handlinger, som er omfattet af § 262 a, alle kriminaliserede i forvejen, men den nye bestemmelse skulle dels "styrke det strafferetlige værn"⁵ mod menneskehandel, dels opfylde EUs rammeafgørelse om menneskesmugling, der forlanger en strafferamme på mindst op til 8 års fængsel. Rammeafgørelsen kræver dog alene op til 8 års fængsel i en række tilfælde af *særlig grov karakter*, mens den nye bestemmelse i straffeloven har en almindelig strafferamme på 8 år, som omfatter alle former for menneskehandel. En forudsætning for anvendelse af § 262 a er dog, at handlen finder sted med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer (er den pågældende under 18 år er en sådan udnyttelse dog ingen forudsætning).

§ 262 a er på visse punkter vagt formuleret. Den skal formentligt fortolkes i lyset af og i overensstemmelse med de internationale retsakter, hvorfra ordlyden er hentet. Det er i forarbejderne præciseret, at § 262 a ikke tilsigter nykriminaliseringer.

Et lovforslag fremsat i december 2002 (L 117 – som nu er vedtaget som lov nr. 228 af 3. april 2003) ændrede forældelsesfristen i sager om menneskehandel, hvor forurettede er under 18 år. Forældelsesfristen skal tidligst regnes fra den dag, hvor den forurettede fylder 18 år (straffelovens § 94, stk. 4, 1. pkt.). Desuden blev der i retsplejeloven indsat en adgang til beskikkelse af en bistandsadvokat for forurettede i sager om menneskehandel (retsplejelovens § 741 a, stk. 1, 1. pkt. og 2. pkt.)

International retshjælp

Med lov nr. 258 af 8. maj 2002 gennemførtes en række ændringer i straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. Ændringerne var nødvendige for at opfylde EU-retshjælpskonventionen og Europarådets 2. tillægsprotokol til konventionen fra 1959 om gensidig retshjælp i straffesager.⁶

Straffelovens § 158 om straf for afgivelse af falsk forklaring for retten blev ændret, så den omfatter ikke blot forklaring afgivet under personlig tilstedeværelse i retslokalet, men også forklaring afgivet ved telekommunikation (videokonference eller telekonference). Samtidigt blev retsplejelovens § 190 ændret, så den klart giver hjemmel for danske domstole til at imødekomme anmodninger fra udenlandske domstole om afhøring fra udlandet af vidner og sagkyndige i Danmark ved telekommunikation.

Retsplejelovens § 191 blev ændret for at sikre, at personer, der er frihedsberøvet i udlandet, og som har meddelt samtykke hertil, kan overføres til Danmark med henblik bl.a. på at afgive forklaring til brug for en straffesag i udlandet. Hidtil havde en sådan overførsel alene været mulig for så vidt angår en straffesag her i landet.

Retsplejelovens § 783 blev ændret for at sikre en smidig procedure i tilfælde,

hvor udenlandske myndigheder i medfør af EU-retshjælpskonventionens art. 20 ønsker at foretage aflytning af telekommunikation i Danmark (uden bistand fra danske myndigheder).

Endelig blev det med lov nr. 258 sikret, at straffelovens kapital 14 om forbrydelse mod offentlig myndighed mm. og kapital 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mm. også finder anvendelse, når forholdet er begået mod eller af embedsmænd fra andre lande. Bestemmelsen omfatter embedsmænd fra lande omfattet af EU-retshjælpskonventionen, EU-rammeafgørelse om fælles efterforskningshold og 2001-tillægsprotokollen. Ændringerne vedrørende straffelovens kapitel 14 og 16 er affødt af retshjælpskonventionens art. 12 om landenes pligt til i visse tilfælde efter anmodning fra anden medlemsstat at tillade kontrollerede leverancer på sit område, og konventionens art. 13 om regler vedrørende fælles efterforskningshold.

Vidnebeskyttelse

Ved lov nr. 381 af 6. juni 2002⁷ blev det muligt at hemmeligholde et vidnes identitet over for tiltalte, anvendelse af såkaldt anonyme vidner. Rettens beslutning om anonym vidneførelse efter retsplejelovens § 848 vil kunne ske, hvor omstændighederne i sagen med styrke taler for, at vidnet kan blive udsat for repressalier eller andre ubehageligheder, hvis den tiltalte får oplysninger om vidnets identitet. Hemmeligholdelsen skal desuden være uden betydning for tiltaltes forsvar. Efter loven er hemmeligholdelse ikke udtrykkeligt begrænset til bestemte typer af kriminalitet (således som f.eks. i norsk ret), men det fremgår af bemærkningerne, at det vil navnlig kunne komme på tale i visse sager om grov og mere organiseret kriminalitet, herunder bandekriminalitet.

Rettens beslutning om hemmeligholdelse af et vidnes identitet berører efter forslaget ikke forsvarerens ret til at overvære vidnets forklaring samt stille spørgsmål til vidnet og til at få fuldt kendskab til vidnets identitet. De foreslåede regler indebærer heller ikke nogen begrænsning i tiltaltes adgang til at få kendskab til de vidneforklaringer, som afgives i sagen mod tiltalte. Rettens afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes identitet kan kæres.

Lovændringen svarer i øvrigt til det, som blev tidligere er blevet foreslået (men altså ikke vedtaget) af Justitsministeren i 1991 på baggrund af anbefalinger fra Retsplejelovrådets flertal i betænkning nr. 1056 om anonyme vidner m.v., København 1985.

Udeblivelsesdomme

Lov nr. 256 af 8. maj 2002 ændrede reglerne i retsplejeloven vedrørende udeblivelsesdomme.⁸ Lovforslaget byggede på forslag fra Dommerforeningen, Rigsadvokaten og Advokatrådet om øget anvendelse af udeblivelsesdomme, og loven indebærer, at en domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, når tiltalte ikke idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder

(grænsen var tidligere 30 dages fængselsstraf). Desuden er det ikke længere en betingelse for at fremme en domsforhandling til dom i tiltaltes fravær, at der er sket forkyndelse for tiltalte personligt. Det er f.eks. tilstrækkeligt, at der er sket forkyndelse over for personer, der hører til tiltaltes husstand.

Reglerne for anke blev også ændret med loven, så den, der er dømt i en udeblivelsessag, i videre omfang end før gives adgang til anke.

Pressens adgang til aktindsigt

Med lov nr. 256 blev pressens adgang til aktindsigt i domsudskrifter mv. udvidet, så den nu har krav på udlevering af domsudskrifter mv., når de er renskrevet – også hvor retssagen ikke er endelig afsluttet.

Sagsbehandling i politiklagenævn

Lov nr. 256 omfattede ændrede regler for politiklagenævns behandling af sager, således at medlemmer af nævnene kan færdigbehandle verserende klagesager mv. over politipersonale efter udløbet af det tidsrum på 4 år, for hvilket de pågældende medlemmer er udpeget.

TV-overvågning af pengeautomater mm.

Ved lov nr. 257 af 8. maj 2002⁹ blev der givet private adgang til at foretage videoovervågning med optagelse på videobånd o.l. af udendørs pengeautomater, valutavekslingsautomater og pengetransportbiler med det formål at forbedre mulighederne for at forebygge og opklare bl.a. røverier.

2. Lovforslag

Børnepornografi og seksuel udnyttelse af børn mm.

Den 10. december 2002 fremsatte Justitsministeren lovforslag nr. 117 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven (børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.).¹⁰ Lovforslaget blev vedtaget i foråret 2003 (lov nr. 228 af 2. april 2003).

En del af forslaget var nødvendigt for, at Danmark kunne ratificere tillægsprotokollen til FN's konvention om barnets rettigheder (tillægsprotokollen om salg af børn, børneprostitution og børnepornografi). En anden del var nødvendigt for, at Danmark kunne deltage i vedtagelsen af en EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi.

Med loven blev straffelovens § 223 a ændret, så det i alle tilfælde er strafbart som kunde mod betaling eller løfte om betaling at have samleje med en person under 18 år. Før krævede § 223 a, at personen under 18 år skulle ernære sig helt eller delvist af prostitution. Det var vanskeligt at føre bevis herfor.

Med loven blev straffelovens § 235, stk. 1, om udbredelse af børnepornografi, udvidet fra kun at omfatte børn til at omfatte alle personer under 18 år. End-

videre blev bestemmelsen udvidet til at omfatte enhver udbredelse af enhver form for utugtig, visuel gengivelse af personer under 18 år, herunder såkaldte "fiktiv" børnepornografi. Dermed er ikke blot – som hidtil – den erhvervsmæssige udbredelse eller udbredelse i en videre kreds omfattet. Strafferammen blev forhøjet, så udbredelse under skærpende omstændigheder kan straffes med fængsel indtil 6 år.

Også strafferammen i straffelovens § 230 om brug af pornomodeller under 18 år forhøjedes, så overtrædelse af bestemmelsen under skærpende omstændigheder kan straffes med fængsel indtil 6 år.

Straffelovens § 235, stk. 2, om besiddelse af børnepornografi, blev udvidet til at omfatte besiddelse af enhver form for utugtige, visuelle gengivelser af personer under 18 år – og ikke som hidtil alene besiddelse af en række grovere former for børnepornografi. Det blev dog tillige bestemt i § 235, stk. 3, at besiddelse ikke skal være strafbar, hvor den person, der er gengivet på billedet, er fyldt 15 år og har givet sit samtykke til besiddelsen af billedet. Strafferammen i § 235, stk. 2, blev forhøjet, så besiddelse af børnepornografi kan straffes med fængsel indtil 1 år.

Adoptionsloven

Lovforslag nr. 117 indebar desuden, at indsættelse af en bestemmelse i adoptionsloven om, at den, der som mellemmand yder vederlag for at opnå samtykke til adoption, kan straffes.

Videoafhøring af børn

Lovforslag nr. 117 indeholdt forslag til nogle ændringer af retsplejeloven om gennemførelse af straffesager, hvor børn vidner. Med lovens vedtagelse i april 2003 blev der gennemført visse af anbefalingerne fra Justitsministeriets arbejdsgruppe om gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn (jf. betænkning nr. 1420/2002, se denne nedenfor).

Der blev indsat en ny bestemmelse i retsplejeloven (§ 877 a), som giver udtrykkelig hjemmel til, at videoafhøringer af børn kan dokumenteres som bevis under domsforhandlingen. Videoafhøringer har tidligere været anvendt som bevis, men uden udtrykkelig lovhjemmel. Samtidigt blev mistænkte/sigtedes adgang til at overvære videoafhøringen – således som det efter to kendelser fra Højesteret i 2000 har været praksis – fjernet (retsplejelovens § 745 a). I stedet blev der givet adgang til for sigtede/mistænkte efterfølgende at gøre sig bekendt med indholdet af afhøringen samt mulighed for at anmode om genafhøring af barnet (§ 745 a, stk. 2). Efter en anden ny bestemmelse, retsplejelovens § 731 a, skal der beskikkes en forsvarer inden videoafhøring af børn, og forsvareren skal være til stede under politiets videoafhøring af et barn (745 a, stk. 1).

Lov om Danmarks tiltrædelse til Schengenkonventionen

Ved lovforslag nr. L 99, fremsat af Justitsministeren den 28. november 2002 (og nu vedtaget ved lov nr. 418 af 10. juni 2003),¹¹ blev reglerne om grænseoverskridende observation foreslået udvidet, så de giver mulighed for observation i et andet medlemsland af ikkemistænkte. Der kræves tilladelse fra det pågældende andet land. Endvidere blev det foreslået at udvide adgang til observation i særligt hastende tilfælde, så den påkrævede forudgående tilladelse kan undlades også ved grænseoverskridende observation af mistænkte for: forfalskning af betalingsmidler, bedrageri begået af organiserede bander, organiseret menneskesmugling, hvidvask af penge fra organiseret kriminalitet og ulovlig handel med nukleare og radioaktive materialer.

3. Regeringens handlingsplaner

Justitsministeren og Socialministeren fremlagde i foråret 2002 en handlingsplan med titlen "Stop volden", som vedrører bekæmpelse af volds- og ungdomskriminalitet. Den indeholder en række initiativer med henblik på at reagere over for denne kriminalitet og med henblik på at forebygge sådan kriminalitet. Handlingsplanen omfatter endvidere en række særlige initiativer rettet mod unges alkohol- og misbrugsrelaterede vold og hærværk. Som et led i handlingsplanen er Strafferetsplejeudvalget blevet anmodet om at udarbejde forslag til lovregler om politiets beføjelser ved efterforskning af kriminalitet begået af børn og unge under den kriminelle lavalder.

I foråret 2002 fremlagde de samme ministre tillige en handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder. Det er handlingsplanens mål, at signalere "nul-tolerance" over for vold i hjemmet, give ofrene den nødvendige støtte, bremse volden, bl.a. med behandlingstilbud til voldsudøveren og styrke myndighedernes tværfaglige indsats. Det har bl.a. resulteret i overfaldsalarmer til voldstruede kvinder.

4. Udvalg

I efteråret 2002 nedsatte Justitsministeren et udvalg, som skal gennemgå straffelovens bestemmelser om dansk jurisdiktion i straffesager. Udvalget skal vurdere behovet for ændringer af disse bestemmelser.

5. Betænkninger

Betænkning nr. 1409, om politiets struktur; København, 2002.

Justitsministeren nedsatte i juli 1998 en kommission vedrørende politiets forhold. Kommissionen skulle overveje og fremsætte forslag om politiets fremtidige organisation, herunder politiets ledelsesstruktur og inddelingen af landet i politikredse. Overvejelserne fremgår af betænkning 1409. Desuden skulle kommissionen overveje behovet for og i givet fald udarbejde forslag til et nyt samlet lovgrundlag for politiets virksomhed, herunder for politiets

magtbeføjelser. Disse overvejelser mm. fremgår af betænkning 1410, jf. nedenfor).

Kommissionen konkluderer i betænkning 1409, at de nuværende politikredse er for små til at kunne klare opgaverne i fremtiden. Antallet af politikredse bør reduceres fra de nuværende 54 (en opdeling der blev fastlagt i 1973) til 25. Reduktionen skal give hver politikreds en størrelse på mindst 250-300 medarbejdere, hvilket ifølge kommissionen vil gøre kredsene bedre i stand til at løse opgaverne i fremtiden.

Efter kommissionens forslag skal den nuværende decentrale struktur – som der er tradition for i dansk politi – bevares. Kommissionen lægger vægt på, at der – udover hovedstationen i hver kreds – fortsat skal være et vist antal understationer, nærpolti og landbetjente, og den lægger endvidere vægt på politiets tilstedeværelse og synlighed i nærmiljøet.

Betænkningen indeholder i øvrigt resultaterne fra en interview- og spørgeske- maundersøgelse med i alt 33 myndigheder og organisationer mv., der har samarbejdsrelationer med politiet. Undersøgelserne har haft til formål at få input og inspiration til den fremtidige organisering af politiet, bl.a. på baggrund af erfaringerne med den nuværende inddeling i politikredse.

Betænkning nr. 1410, om politilovgivning, København, 2002.

Om baggrund for denne betænkning, se ovenfor om betænkning 1409.

Betænkningen indeholder en redegørelse for politiets virksomhed og den gældende regulering af området samt for udviklingen i Norge, Sverige og Finland. Det foreslås i betænkningen, at der gennemføres en særlig lovgivning på området, idet de eksisterende lovregler ikke gør det muligt at udlede præcise og sikre retningslinier for politiets indgreb uden for strafferetsplejen og for politiets magtanvendelse. Kommissionens udkast til en politilov omfatter bestemmelser om politiets formål og virke, politiets opgaver, politiets indgreb uden for strafferetsplejen og politiets forebyggende og fareafværgende arbejde. Udkastet omfatter også særlige bestemmelser om politiets magtanvendelse, dels generelle principper for enhver magtanvendelse, dels mere specifikke regler for anvendelse af de mest indgribende magtmidler, som skydevåben, stav, hund og tåregas.

De foreslåede bestemmelser er i vidt omfang en videreførelse af den gældende retlige og administrative regulering på området, men der foreslås visse ændringer i den administrative regulering af bl.a. anvendelse af skydevåben, stav og hund.

Betænkning nr. 1412, om godtgørelse til efterladte ved dødsfald (Betænkning afgivet af Justitsministeriets arbejdsgruppe om godtgørelse til efterladte ved dødsfald), København, 2002

Arbejdsgruppen blev nedsat i marts 2001. Efter kommissoriet var opgaven at overveje og belyse, om der bør indføres en hjemmel i erstatningsansvarsloven

til at tilkende de efterladte ved dødsfald en særlig godtgørelse ud over en evt. erstatning for økonomisk tab.

Betænkningen indeholder en redegørelse for gældende dansk ret. I dag er der alene mulighed for at få erstatning for økonomisk skade (tab af forsøger og begravelsesudgifter). Der redegøres kort for gældende ret i de øvrige nordiske lande.

Det er arbejdsgruppens generelle opfattelse, at regler om godtgørelse for ikkeøkonomisk skade kun bør indføres, hvor der er et ganske særligt behov herfor, og hvor der kan opstilles visse objektive kriterier for reglernes anvendelsesområde. Gruppen finder ikke, at der er grundlag for en generel regel om godtgørelse ved ethvert dødsfald, der skyldes en ansvarspådragende handling, men den foreslår, at der indsættes en ny regel i erstatningsansvarsloven, hvorefter der bliver mulighed for at tilkende nære pårørende til den afdøde en godtgørelse på normalt op til 100.000 kr. ved dødsfald, som er forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt. Reglen tænkes normalt anvendt ved overtrædelser af straffelovens § 237 (forsætligt drab).

Betænkning nr. 1415, om straffelovens § 296 og § 302 (Delbetænkning VI afgivet af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet), København, 2002.

Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet blev nedsat i oktober 1997. Udvalget fik til opgave at gennemgå store dele af straffelovgivningen¹² med henblik på at komme med forslag til lovændringer, som tager højde for de ændrede økonomiske kriminalitetsmønstre og den moderne teknologi. Udvalget blev bredt sammensat med en række personer fra advokatstanden, anklagemyndigheden, centraladministrationen, dommerstanden og universiteterne. Udvalget nedsatte en række arbejdsgrupper. Betænkning nr. 1415 om straffelovens § 296 og 302 bygger på en af disse gruppers arbejde.

Straffelovens § 296 omhandler forskellige former for kriminalitet, som hovedsageligt består i udspredelse af urigtige oplysninger, f.eks. om prisen på varer, værdipapirer og udspredelse af urigtige oplysninger om juridiske personers forhold i regnskaber, vedrørende aktier mm. Udvalget foreslår, at § 296 bliver en samlet bestemmelse, der vedrørende en række forhold omkring *juridiske personer*, og at strafferammen hæves fra 1 til 1½ års fængsel. § 296 skal endvidere gøres til overbygningsbestemmelse for overtrædelse af lovgivning vedrørende juridiske personer, når det gælder bestemmelser om kapitaltilførsel, anvendelse af den juridiske persons midler, førelse af forhandlingsprotokoller, fortegnelser og oplysningspligter vedrørende ejerandele samt handlepligter ved konstateret kapitaltab.

Straffelovens § 302 omhandler forhold vedrørende forretningsbøger og regnskaber, navnlig urigtige eller vildledende angivelser og undladelser. Udvalget foreslår bestemmelsens ordlyd ændret en del, så den bl.a. angår bogføringspligter, opbevaring af regnskabsmateriale mm., offentlige myndigheders adgang til regnskabsmateriale mm. og aflæggelse af årsregnskab. §

302 skal kun anvendes, hvor § 296 ikke finder anvendelse. Strafferammen hæves fra 1 til 1½ år.

Herudover behandler udvalget i betænkningen forhold omkring selvinkriminering og reglerne for dag- og sumbøder.

Betænkning nr. 1416, om forskning i økonomisk kriminalitet (Delbetænkning VII afgivet af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet), København, 2002.

Betænkningen bygger på en rapport fra en af de arbejdsgrupper, som er nedsat af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (se herom ovenfor under betænkning 1415).

I betænkningen redegøres for dansk og anden nordisk forskning i økonomisk kriminalitet samt for forskningspotentialer og de særlige danske problemer med at rekruttere forskere. Der stilles forslag til forskningsprojekter og til fremme af rekruttering og finansiering.

Betænkning nr. 1417, om IT-kriminalitet (Delbetænkning VIII afgivet af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet), København, 2002.

Betænkningen bygger på en rapport fra en arbejdsgruppe nedsat af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (se herom ovenfor under betænkning 1415).

Betænkningen omhandler spørgsmålet om, hvorvidt udviklingen på IT-området gør, at der er behov for at justere de strafferetlige regler. Den omhandler endvidere nogle spørgsmål om påtale og terminalefterforskning.

I betænkningen foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i straffeloven (§ 301 a), som skal gøre det strafbart med indtil 6 måneders fængsel at skaffe sig eller videregive "adgangsmidler" (f.eks. pass words) til kommercielle informationssystemer, dvs. informationssystemer, som man normalt betaler for at få adgang til. Under visse omstændigheder – bl.a. hvis videregivelse sker erhvervsmæssigt – skal straffen kunne stige til fængsel i 4 år.

Der foreslås også en bestemmelse (§ 263 a) om salg og udbredelse mm. af "adgangsmidler" (bl.a. pass words mm.) til ikkekommercielle informationssystemer, bl.a. privates (ikke offentligt tilgængelige) informationssystemer. Også for overtrædelse af denne bestemmelse skal strafferammen være 6 måneders fængsel, med mulighed for at idømme fængsel indtil 4 år under visse, skærpende omstændigheder.

Endvidere foreslås ændringer af straffelovens § 263, stk. 2, om at skaffe sig uberettiget adgang til edb-oplysninger eller -programmer, herunder ved "hacking". Der foreslås forhøjelse af strafferammen fra 6 til 18 måneders fængsel bl.a. med den begrundelse, at dagens IT-baserede samfund er sårbart over for f.eks. hacking.

Betænkningen rummer endvidere udkast til ændrede bestemmelser om industrispionage (markedsføringslovens § 10) og piratkopiering (ophavsretslovens § 76).

Udvalget foreslår også indsættelse af ny paragraf i straffeloven (§ 169 a) om elektroniske penge. Bestemmelsen skal omfatte kriminalisering af uretmæssig anskaffelse eller udbredelse af falske elektroniske penge med forsat til, at de anvendes som ægte. Normalstrafferammen er 6 måneders fængsel, men under særlige, skærpnde omstændigheder skal straffen kunne stige til 6 års fængsel. Samtidigt foreslår udvalget, at både produktion, forskaffelse og besiddelse med henblik på uberettiget brug og videregivelse af falske betalingskort (og betalingskortnumre) kriminaliseres i en ny § 301 i straffeloven.

Udvalget foreslår desuden en ændring af straffelovens § 171 (om dokumentfalsk) og § 175 (urigtige erklæringer).

Betænkningen behandler spørgsmål vedrørende datahærværk, og der foreslås bl.a. forhøjede strafferammerne i for straffelovens § 293, stk. 2 (om rådhedshindren), fra 6 måneder til 2 års fængsel, og § 193 (om forstyrrelse i driften af almindelige samfærdselsmidler mm.), fra 4 til 6 års fængsel.

Endelig rummer betænkningen forslag til ændrede regler om påtale for visse forbrydelser og visse overvejelser og forslag vedrørende terminalefterforskning (bl.a. politiets efterforskning på Internettet).

Betænkning 1420, om gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn, København, 2002.

Arbejdsgruppen, der har udarbejdet denne betænkning, blev nedsat i november 2000. I betænkningen redegøres for udviklingen i praksis vedrørende gennemførelsen af straffesager om seksuelt misbrug af børn, og der gives en beskrivelse af, hvorledes børn afhøres som vidner i sådanne sager i de øvrige nordiske lande. Der gives endvidere en beskrivelse af, hvordan kommunale myndigheder behandler sager vedrørende mistanke om seksuelle overgreb. Det fremgår, at der ikke er landsdækkende regler herfor, og at mange kommuner ikke har udarbejdet retningslinier på området. Endelig beskrives mere generelt spørgsmålet om børn som vidner, herunder i hvilket omfang børn kan huske og gengive hændelser, og i hvilket omfang det er muligt for omgivelserne at påvirke et barns forklaring.

Arbejdsgruppen giver en række anbefalinger vedrørende tid, sted og andre omstændigheder for/ved videoafhøring. Flertallet anbefaler, at sigtede *ikke* gives adgang til at overvære videoafhøringen fra et andet rum. Dette er ellers praksis, efter at Højesteret i to kendelser fra 2000 fastslog, at hensynet til sigtedes retssikkerhed kræver dette (et mindretal i gruppen anbefaler denne løsning).

Betænkningen indeholder udkast til 3 ændringer af retsplejeloven. For det første, at der skabes udtrykkelig hjemmel til allerede inden videoafhøringen at beskikke en forsvarer for den mistænkte/sigtede. For det andet, at mistænkte/sigtede ikke gives adgang til at overvære videoafhøringen fra et andet rum, men efterfølgende mulighed for at se afhøringen og anmode om

genafhøring. For det tredje, at der skabes udtrykkelig hjemmel til, at videoafhøringen – uden rettens forudgående tilladelse (således som det er i dag) – kan anvendes som bevis under domsforhandlingen. Disse forslag fra arbejdsgruppens flertal er navnlig begrundet i hensynet til, at barnets belastes mindst muligt og til at få en nest mulig uforbeholden forklaring fra barnet. Om forslagernes gennemførelse, se pkt. 2 ovenfor om ”Videoafhøring af børn”.

Arbejdsgruppen anser det i øvrigt for værende af ”overordentlig stor betydning”, at kommunerne udarbejder retningslinier for korrekt håndtering af sager om seksuelt misbrug af børn.

Betænkning 1424, Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer. København, 2002.

Ved skrivelse af 11. juni 1999 anmodede Justitsministeriet Straffelovrådet om at foretage en samlet vurdering af strafferammerne i straffeloven og på baggrund heraf evt. komme med indstillinger til lovændringer. Der kom senere visse ændringer til anmodningen, navnlig foranlediget af regeringsskiftet og regeringsgrundlaget, men vurderingen af strafferammerne i straffeloven forblev kernen i anmodningen.

Betænkningen, der (efter anmodning fra Justitsministeriet om at søge arbejdet afsluttet inden 1. juli 2002) forelå i slutningen af 2002, omfatter tre bind. Bind I behandler under overskriften ”Almindelig del” en række emner af generel betydning for strafferammer og strafudmåling. Bind II behandler under overskriften ”Speciel del” strafferammerne i de enkelte straffelovsbestemmelser. Bind III rummer bilag til betænkningen, herunder navnlig Straffelovrådets statistiske undersøgelse af domspraksis i årene 1996 til 2000 (undersøgelserne i betænkningen er gennemført af Justitsministeriets Forskningsenhed). Det samlede sideantal for hele betænkningen udgør over 1500 sider. Det er næppe for meget at sige – alene emnet og omfanget taget i betragtning – at der er tale om et grundlæggende arbejde vedrørende dansk strafferet. I det følgende er det desværre kun muligt at give en meget kortfattet opremsning af betænkningens indhold.

I Bind I behandles emner af generel betydning for forbrydelsers strafferammer. Bl.a. omtales forskellige statistiske undersøgelser af den almene retsopfattelse og af strafniveaulet for forskellige typer af forbrydelser. Desuden gennemgås straffelovens almindelige regler om straffastsættelse. Rådet har i vidt omfang inddraget bestemmelser og reformarbejde mv. i Finland, Norge og Sverige samt tidligere drøftelser i Nordisk Strafferetskomité.

I kapitel 2 gennemgås generelle kriterier for udformningen af straffesystemet, herunder de forskellige argumenter som i nyere lovgivning har begrundet ændringer af strafferammer.

I kapitel 3 belyses spørgsmålet om, i hvilket omfang befolkningens retsbevidsthed eller retsopfattelse stemmer overens med retspraksis. Det fremgår, at generelt adspurgte ønsker befolkningen højere straffe for en række forbrydelser, men jo mere konkret og eksemplificerende der spørges, jo mere nærmer

befolkningens holdning sig det faktiske niveau.

I kapitel 4 er straffniveauet for forskellige former for forbrydelser sammenlignet ved brug af tre målestokke, nemlig straffens art, længden af de ubetingede frihedsstraffe og strafmassen pr. afgørelse. Undersøgelsen afslører en markant forskel i strafudmålingen mellem formueforbrydelser og personfarlige/almenfarlige forbrydelser. De sidstnævnte mødes sædvanligvis med meget strengere straffe end formueforbrydelserne.

Kapitel 5 behandler generelle spørgsmål om valg af strafferammers minimum og maksimum. Rådet foreslår minima i visse bestemmelser ophævet. For så vidt angår maksima, har Rådet opstillet en skala over samtlige bestemmelser i straffelovens specielle del. Skalaen er baseret på det angrebne retsgode, således, at de groveste angreb er angreb mod andres liv, herefter angreb på andres legeme, så angreb på privat ejendom og angreb på almene interesser/statens økonomi. Nederst på skalaen kommer angreb på andre retsgoder.

I kapitel 6 behandles spørgsmål med tilknytning til anvendelse af normal- og sidestrafferammer. Rådet konkluderer, at de eksisterende lavere sidestrafferammer kan udgå som led i en forenkling af strafferammesystemet.

I kapitel 7 drøftes fængselsstraffens faste minimum og i kapitel 8 livstidsstraffen. Flertallet finder ikke, at der bør ændres i de gældende regler herom.

I kapitel 9 behandles spørgsmålet om straffastsættelse (strafudmåling) inden for den foreskrevne strafferamme. Et enigt Råd foreslår præcisering af de hovedhensyn, som skal indgå ved straffastsættelsen (ændring af straffelovens § 80).

I kapitel 10 behandles strafnedsættelse under minimum i de foreskrevne strafferammer og spørgsmålet om strafbortfald. Kapitel 11 indeholder drøftelser vedrørende problemstillinger, som er knyttet til tilståelse. I kapitel 12 behandles bøders minimum og maksimum, og desuden overvejes forskellige spørgsmål vedrørende dag- og sunnbøder. Rådet finder det principielt rigtigst, at der ikke gælder nogen lovbestemt beløbsgrænse herfor. I kapitel 13 behandles principerne for udmåling af straf i tilfælde med flere overtrædelser.

I Bind II gennemgås som nævnt delikterne i straffelovens specielle del. Desuden fremlægges hovedresultaterne af undersøgelserne om strafudmålingspraksis på hvert område i tilslutning til de enkelte bestemmelser. Betænkningens inddeling i kapitler følger stort set straffelovens kapitelinddeling.

Der er i denne sammenhæng ikke mulighed for at opremse indholdet af Bind II. Det kan blot nævnes, at de største forskelle (procentuelt) mellem de eksisterende strafferammer og de rammer, som Straffelovrådet foreslår, bl.a. skal findes i følgende bestemmelser: Rådet foreslår straffen for overtrædelse af § 180 (forsætlig brandstiftelse) og § 183, stk. 2 (sprængning mm.) nedsat fra livstid til 16 års fængsel. Endvidere foreslår et flertal maksima for narkotikaforbrydelser hævet fra henholdsvis 6 og 10 års fængsel til 10 og 16 års fængsel. Et flertal foreslår desuden maksimum for § 185 (undladelse af efter evne at søge at afværge fare for menneskeliv) hævet fra 4 måneders fængsel til 2 års fængsel. Rådet foreslår straf-

maksimum i § 210, stk. 2, om samleje mellem søskende, nedsat fra 2 års fængsel til fængsel i 6 måneder. Endelig kan nævnes, at strafmaksimum i § 253 (undladelse af at hjælpe nogen i øjensynlig livsfare mm.) foreslås forhøjet fra 3 måneders fængsel til fængsel i 2 år og strafferammen for § 254 (overladelse af farligt våben mv. til børn, sindssyge, berusede m.fl.) hævet fra 3 måneder til 1 års fængsel.

Straffelovrådet foreslår i dette Bind II mange andre større eller mindre ændringer, der som nævnt ikke kan gennemgås her. Det bemærkes blot afslutningsvis, at Rådet foreslår de nuværende strafmaksima på 4, 6 og 8 års fængsel for visse typer af særlig grov berigelseskriminalitet (jf. § 286) afløst af en strafferamme på 6 års fængsel, svarende til strafferammen for hæleri.

6. EU og strafferetten

Under formandskabet i EU fra 1. juli til 31. december 2002 stod Danmark i spidsen for forhandling om en række EU-initiativer på det politimæssige og strafferetlige område. Ud over videreførelser af tidligere formandskabers arbejde fremlagde Danmark 12 nye forslag på det politimæssige og strafferetlige område, og i løbet af formandskabets seks måneder blev forhandlingerne om 10 af disse afsluttet. Danmark var således med til at sikre en fortsat voldsom fremdrift i EU's arbejde på det politimæssige og strafferetlige område. Om arbejdet under det danske formandskab henvises til artikel af Jakob Scharf i NTFK nr. 3, 2003.

Noter

¹ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 35.

² Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 140.

³ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 118.

⁴ Se supra note.

⁵ Jf. ligeledes bemærkningerne til lovforslag nr. L 118, se supra note.

⁶ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 141.

⁷ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 139.

⁸ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 78.

⁹ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "arkiv", "Folketingsåret 2001-02, 2. samling", L 138.

¹⁰ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "Arkiv", "Aktuelle samling (Folketingsåret 2002-2003)", L 117.

¹¹ Forslaget med bemærkninger og som endelig vedtaget kan ses på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk) under: "Arkiv", "Aktuelle samling (Folketingsåret 2002-2003)", L 99.

¹² Bl.a. straffelovens berigelsesforbrydelser, skatte- og afgiftslovgivning, selskabslovgivning, regler om hvidvask og EU-relateret lovgivning.

Adresse: Juridisk Institut, Syddansk Universitet
Campusvej 55, 5230 Odense M
tel@sam.sdu.dk